... pre občanov obce Vidiná

Vidinské noviny

ročník XV | júl 2021 | číslo 2 | zadarmo

UVÍTANIE DO ŽIVOTA

Uvítanie prebiehalo v sále kultúrneho domu či zasadacej miestnosti obecného úradu, no pred zhruba dvomi rokmi sme sa rozhodli slávnosť presunúť von na dvor našej materskej školy. Udalosť sme trochu upravili, a tak každý rok v areáli škôlky vysadíme jeden pamätný strom s menami novorodencov a uvedením roku, v ktorom sa narodili.

Naším cieľom je, aby sa mladé rodiny v obci navzájom spoznávali a aby sa u detí vytvoril vzťah k obci a životnému prostrediu. Detičky sa po nástupe do škôlky budú o stromy s ich menami starať. Máme v úmysle postupne vybudovať alej ovocných stromov, ktorých plody sa zužitkujú v jedálni obecnej materskej školy.

V našej obci sa za rok narodí v priemere sedemnásť detí. Problémom je, že mnoho obyvateľov v obci nemá trvalý pobyt, ale v obci bývajú. Vedenie obce sa snaží rôznymi spôsobmi a výhodami pre obyvateľov s trvalým pobytom motivovať ľudí, aby sa prihlásili na pobyt vo Vidinej. Financovanie zo strany štátu je priamo viazané trvalý pobyt obyvateľov, čím obec prichádza o finančné prostriedky.

pokračovanie na str. 5

LADISLAV BENCE

viac str. 6

Medzi najvýznamnejších a najznámejších učiteľov našej obce patrí Ladislav Bence. Veľkou mierou sa zaslúžil o rozvoj kultúry nielen v rodnej obci, ale aj v širokom okolí.

ŠPORTOVÝ AREÁL ŠAŇA HORVÁTHA SA ROZRÁSTOL O NOVÉ PRELIEZKY

Aj v obci Vidiná sme sa inšpirovali myšlienkou cvičenia pod holým nebom. Športový areál Šaňa Horvátha sa rozrástol o nové prvky na cvičenie a trávenie voľného času. Jednoduché tréningové zariadenia sú určené hlavne pre mládež a dospelých.

Našim dlhodobým cieľom je vytvárať podmienky pre všetky vekové kategórie na zmysluplné trávenie voľného času. Uvedomujeme si potrebu vylákať deti z obývačiek od televízorov, či od počítačov a preto sme na základe podnetov obyvateľov pri multifunkčnom ihrisku osadili aj nové detské prvky. O nové prvky bol doplnený aj priestor na Pivovarskej ulici. Tieto miesta sa stali živým priestorom, kde sa s deťmi zabavia či strávia príjemné chvíle aj ich rodičia a starí rodičia. S osádzaním detských prvkov a prvkov na cvičenie v prírode budeme pokračovať.

ROK 2020 BOL NÁROČNÝ PRE NÁS VŠETKÝCH

Rok 2020 bol náročný pre nás všetkých. Neočakávané výdavky spojené s pandémiou zastihli aj obec a museli sme sa s nimi promptne vyrovnávať. Snažili sme sa reagovať na potreby vás obyvateľov a to dodaním rúšok, vitamínov, dezinfekcie a pod. Hospodárenie za rok 2020 hodnotíme veľmi pozitívne. Napriek neočakávaným udalostiam sme dosiahli dobré výsledky ako v oblasti príjmov, tak aj v oblasti výdavkov, kde sme dosiahli úsporu. Na poslednom zasadnutí poslanci veľmi obecného zastupiteľstva schválili Záverečný účet obce a celoročné hospodárenie za rok 2020 bez výhrad. Pozitívom je, že obec svojimi rozhodnutiami a rozpočtovými opatreniami v minulom roku dosiahla prebytok v hospodárení, poslanci schválili použiť zostatok finančných operácií vo výške cca 50 000,00 Eur na tvorbu mimorozpočtového fondu. Finančné prostriedky budú prioritne smerované na opravy ciest a chodníkov.

Okrem výpadku na príjmovej časti rozpočtu sme sa museli vyrovnávať aj s poklesom zamestnancov. Obec sa už niekoľko rokov prostredníctvom Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny zapája do projektov na zvyšovanie zamestnanosti. Avšak v období pandémie boli tieto projekty pozastavené a my sme sa snažili udržať služby poskytované občanom na požadovanej úrovni. Hlavne v jarných mesiacoch bolo náročnejšie zabezpečiť čistenie ulíc, zber odpadu, kosenie a podobne v kvalite, na ktorú sme si po minulé roky zvykli. V súčasnej dobe sme sa však opätovne zapojili do novovyhlásených projektov a boli sme s našimi žiadosťami úspešní. Prostredníctvom Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Lučenci sa nám podarilo zamestnať pracovníkov, pričom väčšiu časť mzdových nákladov prepláca obci úrad práce. Musím však pochváliť aj pomoc evidovaných nezamestnaných, ktorí pre obec pracujú, ako aj zamestnancov obce. V dnešnej dobe, obrazne povedané, musí každá koruna vyrobiť ďalšiu. Práca týchto ľudí je pre nás veľkým prínosom. Aj naďalej budeme popri bežnej starostlivosti o verejné priestranstvá, kosení, údržbe verejnej zelene, čistení ulíc, odvoze odpadu a podobne, zveľaďovať majetok obce a za usporené finančné prostriedky realizovať naplánované investičné aktivity.

O LETE PO LETE

Sloboda, voľnosť, vzlet,
otvára sa zasa svet,
dvierka na klietke nám,
celý svet volá len nás.

Tak leťme všetci v diaľ,
slniečko ako oheň páľ,
bez miešačky piesok čaká,
tu už všetko na nás padá.

Domova kúty nepoznáme,
svet však celý vymetáme,
vymetanie to zvíri prach,
tam skrýva sa ten súmrak.

Maličký Nevidko Korona,
svet čo položil na kolená,
ako príliv potvora malá,
prišiel ako odliv odchádza.

Pamäť naša len krátka,
nepamätá zadné vrátka,
odliv síce odchádza,
ako príliv zas sa vracia.

Slnkom, slobodou nasýtení,
vraciame sa možno nakazení,
oslepení slobodou ako lúčom,
skončime doma pod kľúčom.

Vlna za vlnou sa valí,
pri mori sme si zvykali,
doma bez mora zvyknutí,
tretia vlna nás zas privalí.

Ján Tokár Oravský

SLÁVNOSŤ VO VIDINSKOM KOSTOLE

Neobarokový kostol, zasvätený Božskému Srdcu Ježišovmu, je druhou najvýznamnejšou a treťou najstaršou kultúrno – historickou pamiatkou vo Vidinej. Slávnosť Najsvätejšieho Srdca Ježišovho môžeme prirovnať k oslave narodenín a pre kresťanov je súčasťou ich identity.

Správca kostola, páter Emil Králik, počas slávnosti v dňoch 11. – 13. júna vyzval zúčastnených, aby boli svedkami Božského Srdca medzi ľuďmi, s ktorými žijú, aby sa neuzatvárali pred Božou milosťou, ale čerpali z nej čo najviac, a tiež aby ich naplnila Božia plnosť celá. Čo to znamená? Kazateľ to vysvetlil nasledovne: Ježiš svojou obetou získal pre nás plnosť Božích milostí. Jeho kopijou prebodnuté srdce je naplnené vodou a krvou. Voda ako symbol krstu zmýva všetky previnenia, očistí dušu človeka. Krv predstavuje Eucharistiu, zárodok večného života, pomocou ktorej máme účasť na konečnom víťazstve nad smrťou.

Od 21. júna pokračovali stavebné práce na dokončení izolácie základov našej vyše storočnej pamätihodnosti.

Text: Marián Jeleň

Jaskyne v Novohrade

Jaskyňa je dutina v zemskej kôre vytvorená prírodnou cestou. Aby to bola jaskyňa, musí spĺňať dve podmienky: musí sa do nej zmestiť dospelý človek a súčasne dĺžka jaskyne musí byť väčšia ako je výška vchodu. Na Slovensku bolo objavených vyše 7 000 jaskýň. Najviac zastúpené sú krasové, vytvorené vo vápencoch. Tie zvyšné sú nekrasové, vytvorené v iných prírodninách, napr. ľadové, tufové, andezitové a pod. Najdlhšou jaskyňou na Slovensku je Demänovský jaskynný systém s dĺžkou 36 km. Najhlbšou jaskyňou sú Hipmanove jaskyne v Nízkych Tatrách s hĺbkou 499 m a dĺžkou chodieb 7,5 km.

V novohradskom regióne, v najzápadnejšom cípe Revúckej vrchoviny, v časti Cinobanské predhorie, sa nachádza krasové územie **Tuhársky kras.** Medzi obcami Tuhár, Divín a Ružiná na rozlohe asi 5 km^2 vystupujú na povrch skrasovatené **vápence**. V tejto lokalite je prístupných šesť jaskýň.

Mara medvedia – známa už z doby bronzovej, archeologicky preskúmaná v roku 1986, výzdoba minimálna, dĺžka jaskyne 12,5 m, verejnosti prístupná od r. 2012.

Ružínska diera - objavená v januári 1999 po budovaní lesnej cesty na zvážanie dreva. V súčasnosti má dĺžku 10 m, predpokladá sa, že jaskyňa má pokračovanie.

Morháčova jaskyňa – nachádza sa v pohorí Ostrôžky, v katastri obce Tuhár, na pravom brehu Tuhárskeho potoka. Vchod do jaskyne je asi štyri metre od úpätia brala. V jaskyni nie je žiadna kvapľová výzdoba. Jej dĺžka je 14 m a je pomenovaná podľa Michala Morháča **z Kalinova, ktorý ju objavil.**

Divínska vináreň – nachádza sa v priamom pokračovaní pivnice *Vinárne pod hradom*. V rokoch 2011 až 2012 rozšírili jaskyniari pivnicu, na konci ktorej bola dutina s doskovitými vápencami. Po vyčistení mala pôdorysné rozmery 3x3 m, výšku stropu do 2 m a dĺžku 10 m. Jaskyňa končí v čiernych ílovitých bridliciach.

Divínska hradná jaskyňa – je situovaná pod horným hradom a bola objavovaná postupne v rokoch 2012 – 2013. Má peknú kvapľovú výzdobu (Maketový dóm), hĺbku 13,4 m a dĺžka ku koncu roka 2016 činila 110 m. Je to doteraz najväčšia krasová jaskyňa v Novohrade s možnosťou objavenia **ďalších podzemných priestorov.** Časť výzdoby bola pravdepodobne poškodená pri vyhodení hradu do vzduchu v roku 1679.

Priepasť za kaštieľom – je súčasťou krasového systému vo vápencovom masíve hradného kopca a doteraz sa skúma súvislosť s hradnou jaskyňou. Práce na jej objavovaní prebiehali v roku 2014. Doterajšia hĺbka je 7 m. Na spriechodnenie je potrebné prebiť sa 2 až 3 m na hladinu spodnej vody a z priepasti povyťahovať sutinu a vápencové balvany. Je to výzva pre budúce generácie speleológov.

Text: Marián Jeleň

Literatúra - František Radinger: Krasové jaskyne Novohradu, Zborník *Stretnutia priateľov regionálnej histórie, Hradište, 2017, s. 454-459*

POZNÁME JASKYNE V NAŠOM OKOLÍ?

Mučínska jaskyňa - je prírodnou pamiatkou neďaleko obce Mučín. Pravdepodobne vznikla vyvetraním pôvodného zuhoľnateného stromu, ktorý bol oddávna pokrytý sopečným popolom. Verejnosti je prístupná od roku 2008. Má 12 metrov dĺžku a asi 2,5 metra šírku. V jaskyni je možné obdivovať odtlačky skamenených listov, konárov a stromov. Z Mučína k prírodnej pamiatke vedie asi 3 km dlhý náučný chodník s obdivuhodnými starými bukmi s obvodom 4 metre. Pri jaskyni je možné posedenie.

Jánošíková skrýša (izba) – je malá andezitová jaskyňa, ktorá sa nachádza v blízkosti obce Budiná. Podľa povesti sa tu ukrývala Jánošíkova družina. Jaskyňa je súčasťou Budinskej skaly a sopečného masívu Ostrôžky. Má dĺžku 7,5 metra **a bola vytvorená mechanickým vyvetrávaním pravdepodobne stromu z andezitovej lávy a postupným opadávaním andezitových dosiek v chladných obdobiach starších štvrtohôr. Je prístupná od asfaltovej cesty z Budinej do Podkriváňa, len kúsok po lesnej ceste. K jaskyni vedie značkový turistický chodník. Trasa je nenáročná a vhodná aj pre rodiny s deťmi.** Zdroj: internet

Rozlúčka s našimi predškolákmi

Ako to už v júni býva zvykom, ani tento rok to nebolo inak a s blížiacim sa koncom školského roka 2020/2021 nastal čas, aby sme sa rozlúčili s našimi predškolákmi. Oni so svojou škôlkou a kamarátmi.

Posledný júnový deň 30.6. 2021 si predškoláci naposledy zaspievali, zatancovali, zarecitovali a užívali si posledné chvíle v materskej škole. Rozlúčka bola v areáli materskej školy a prišli všetci pozvaní hostia. Prišli rodičia, starí rodičia, súrodenci, pani učiteľky, ktoré ich učili predtým. S budúcimi prvákmi sa rozlúčili aj ich mladší kamaráti, krásne vyobliekaní v krojoch, ktorí im zaspievali a zatancovali.

Nastal čas lúčenia a ako sa patrí, okrem krásnych spomienok na čas strávený v materskej škole, našim predškolákom slávnostne pripli pani učiteľky stužky. Na pamiatku si odniesli knihu s venovaním a malé darčeky, aby na nás nezabudli. Samozrejme nechýbala ani torta a malé pohostenie.

Všetkým našim predškolákom prajeme, aby v septembri s radosťou nastúpili do vytúženej školy a aby sa i darilo a robili všetkým okolo seba radosť.

Budúci prváci : Alexko, Aďko, Leuško, Jakubko, Lukáško, Adamko

Teším sa na prvú triedu, ceruzku aj bielu kriedu.
Ahoj slučka, vlnovka, čakajú ma písmenká.
So škôlkou sa lúčim, hračky k sebe túlim.
Zvonec zvoní školákom, budem dobrým prvákom!

DEŇ RODINY V MATERSKEJ ŠKOLE

RODINA je ako strom,
chráni všetko čo je v ňom.
My sme veľká rodina- otec, mama,
sestra, brat a ja.
K tomu ešte babka, dedko
a to veru nie je všetko.
Teta, ujo, bratranec,
krsná, krsný na koniec.

Rodina je v živote človeka to najdôležitejšie. Najmä pre malé dieťa, ktorému vytvára pocit istoty, domova, lásky a bezpečia. Rodina je tu vždy pre nás a v čase nepohody, smútku či starostí sú to práve naši najbližší, o ktorých sa môžeme oprieť a len tak sa porozprávať.

Všetky deti prirodzene cítia potrebu tráviť čas s obidvoma rodičmi. Rodičia sú pre svoje deti symbolom ochrany a bezpečia.

V našej materskej škole U veveričky sme tradične oslavovali Deň matiek. Tento rok sme sa rozhodli prvýkrát osláviť spoločne aj Deň otcov. Pretože týchto sviatkov je v máji a v júni viac, spojili sme ich do jedného celku a pripravili sme Deň rodiny. Vzniklo tak milé podujatie, ktoré sa uskutočnilo v jeden horúci júnový štvrtok v slávnostne vyzdobenom exteriéri materskej školy. Na vystúpenie svojich ratolestí prišli pozrieť oteckovia, mamičky, ale aj starkí. Niektorí rodičia boli milo prekvapení, lebo tie najmenšie deti mali v tento deň premiéru. V programe sa vystriedali všetky deti z obidvoch tried a veru bolo sa načo pozrieť. Úžasné ľudové a štýlové oblečenie, detské moderovanie, choreografia, rozprávková scénka, či dojímavé vyznania v básňach a pesničkách. Rodičia štedro tlieskali, usmievali sa a z očí im vyžarovala láska, šťastie, dojatie, ale i hrdosť na svoje ratolesti, niekedy sa zaleskla aj slzička. Všetko to umocnilo prostredie, v ktorom sa program uskutočnil. Stromy, rozkvitnuté kríky, štebotajúce vtáčiky, vôňa teplého vzduchu, spokojnosť a pohoda všetkých prítomných. Po skončení pestrého programu detičky obdarovali svojich rodičov vlastnoručne zhotovenými darčekmi- náhrdelníkom, kľúčenkou, kravatou, obrázkom s vyznaním a čokoládovými lízankami, mimochodom tiež vlastnoručne zhotovenými.

Týmto programom deti vyjadrili poďakovanie, úctu a lásku rodičom.

To však nebolo všetko. V závere podujatia sa celé rodiny mohli odfotiť v pripravenom fotokútiku v školskej záhrade. Dúfame, že fotky a video, ktoré pre rodičov pripravil pán Fodor, za čo mu ďakujeme, im dlho budú pripomínať tento milý deň, v ktorom zvíťazila skvelá myšlienka spojiť prírodu a ľudí a uctiť si rodinu.

Renata Gajdošíková,
učiteľka materskej školy

UVÍTANIE DO ŽIVOTA

V roku 2020 sa narodilo 15 detí, ktorých mamičky majú trvalý pobyt vo Vidinej. Tejto milej udalosti sa zúčastnili rodičia, starí rodičia, deti a zástupcovia obce. V sobotu 12. júna 2021 spoločne oslávili uvítanie do života.

Slávnosť pripravila obec v spolupráci s materskou školou. Odohrala sa za slnečného počasia na školskom dvore, v tieni vysokých borovíc. Pre účastníkov boli postavené prístrešky a tiež detský kútik. V krátkom programe sa predstavili škôlkari. V piesňach, básničkách, či riekankách najčastejšie znelo slovo „mama".

Na záver rodičia zasadili symbolický Strom života. Tentoraz slivku, vlani to bola jabloň. Krásne gesto, ktoré sa zrodilo z oživenia tradície našich predchodcov. Do budúcnosti si želáme, aby to bol ovocný sad.

Do Pamätnej knihy obce boli zapísané mená:

Mia A.	Lujza D.	Daniela G.
Matej B.	Miriam F.	Alexandra Ch.
Miriam B.	Lenka F.	Bibiána M.
Lesana B.	Andrej G.	Emma O.
Michal C.	Leila G.	Slavomír S.

Milí naši najmenší občania, želáme Vám pevné zdravie, láskavú výchovu a vždy nápomocných ľudí vo Vašej blízkosti. Vitajte vo veľkej rodine spoluobčanov - Vidinčanov!

Text: redakcia Foto: M. Janšto

LADISLAV BENCE

(23.11. 1921 – 15.9. 2009)

text pod foto.

Medzi najvýznamnejších a najznámejších učiteľov našej obce patrí Ladislav Bence. Veľkou mierou sa zaslúžil o rozvoj kultúry nielen v rodnej obci, ale aj v širokom okolí. Poznáme ho ako hudobne nadaného učiteľa, režiséra ochotníckeho divadla, profesora hudby, vynikajúceho muzikanta, dirigenta speváckeho zboru Ozvena, zbormajstra, ktorý viedol niekoľko speváckych zborov, skúseného kantora a pod. V roku 2021 si pripomenieme 100. výročie jeho narodenia.

DETSTVO, MLADOSŤ A ROKY DOSPELOSTI

Ladislav Bence sa narodil 23. novembra 1921 vo Vidinej. V obci navštevoval ľudovú evanjelickú a.v. školu. Prvé základy vzdelania dostal od učiteľa Júliusa Strhárskeho. V štúdiu pokračoval na gymnáziu a v učiteľskom ústave v Lučenci. Maturoval za Slovenského štátu. Po zmene politickej situácie, po odtrhnutí Lučenca, boli Slováci evakuovaní. Lacko Bence so spolužiakom Jožkom Majorom odišiel doštudovať do Banskej Bystrice a štúdium počas vojny dokončil. Pre veľký nedostatok učiteľov odchádzali mladí učitelia učiť na umiestenky do rôznych kútov Slovenska.

Peklo vojny. Prvou zastávkou mladého učiteľa bola dedinka Ostrý Grúň v Kľakovskej doline, západne od Žiaru nad Hronom. V dejinách stredoslovenských obcí Ostrý Grúň a Kľak je 21. január 1945 zapísaný ako najtragickejší deň. Za pomoc partizánom sa Nemci veľmi krutým spôsobom pomstili domácim obyvateľom. Obce vyvraždili a vypálili (Krvavá nedeľa). Ladislav bol v tom čase v dedine, ktorá bola roztiahnutá v doline v dĺžke 2 až 3 km. Hrôzu vojny prežil. Zachránil sa tak, že ráno o 6. hodine, keď nacisti vtrhli do dediny, sa nachádzal na druhom konci a ešte stihol ujsť. Táto udalosť natoľko poznačila jeho život, že o tom nikdy nechcel hovoriť.

NÁVRAT DOMOV

Po vojne prichádza učiť do Lučenca, do chlapčenskej meštianky, kde pôsobil niekoľko rokov. Mladý, hudobne nadaný učiteľ si popri vyučovaní doplnil vyššie štúdium, vrátane hudby. Ako profesor hudby prijal pozvanie učiť na Pedagogickej fakulte v Martine. V oblasti kultúry tu pracovala aj jeho manželka Gitka. Po čase sa vracia k rodičom do Vidinej a nastupuje na Pedagogické gymnázium v Lučenci. Učiteľmi boli všetci členovia rodiny, manželka, aj synovia.

Pán profesor učil hudobnú výchovu, venoval sa hudbe a robil to na vysokej úrovni. Bol uznávaný zbormajster. Mal spevácky zbor v škole, viedol učiteľský spevácky zbor v Lučenci aj vo Vidinej. Z ľudského hľadiska bol veľmi láskavý, dobrosrdečný a mal rád deti. Starostlivo vyberal talentovaných spevákov a venoval sa im. So zbormi sa zúčastňoval rôznych súťaží. Vo Vidinej nacvičoval spevokol aj pašie. Tie sa častokrát nacvičovali pri harmóniu v obývačke Bencovho domu. Po roku 1968 hrával s pánom Becherom v kostole ako kantor. Na konci svojho aktívneho pôsobenia učil v Základnej umeleckej škole v Lučenci.

RODINA BENCOVCOV

„Voľakedy, keď niekto neznámy prišiel do dediny, ľudia ho posielali rovno do Bencovcov."

Emília Nociarová

Bencovci boli vysoko váženou rodinou. Patrili k majetnejším gazdom, vlastnili väčší kus zeme a boli spolumajiteľmi tehelne na Halieri. V Misijnom dome boli asi najviac uznávaní a vždy vítaní. Všeobecne známi katolíci veľmi dobre vychádzali s veľkomožnou paňou Asbóthovou aj s pátrom Drevekom. Páter Drevek ako kaplán v novo postavenom kostolíku mimoriadne ovládal hudobnú náuku, chrámový spev i hru na organe. On zacvičil prvého kantora – Pali Benceho, aby vedel hrať a spievať počas pri slávení sv. omše. Mladý školák Lacko sa hrať na organe naučil od svojho otca. Pani veľkomožná podporovala mladé talenty, preto súhlasila, aby otec so synom cvičili na harmóniu v kláštornej kaplnke alebo aj v kostole.

DIVADLO

Ladislav Bence sa prvýkrát s divadlom zoznámil v ľudovej škole, kde učiteľ Strhársky nacvičoval predstavenia divadelného ochotníckeho krúžku. Druhým učiteľom bol páter Félix Drevek. Najslávnejšie divadelné predstavenie, ktoré páter Drevek vo Vidinej nacvičil, bola spevohra Kristus víťazí v roku 1929. K úspechu hry prispeli dobré výkony hercov, krásne a ručne vyšívané kostýmy od pani grófky a tiež príjemné prostredie parku pri kaštieli. Celé predstavenie sprevádzal živou hudbou mladý Ladislav Bence, mal osem rokov. Neskôr, keď ako študent dochádzal z B. Bystrice domov, nacvičil cez vojnu divadelnú hru Stroskotanci, s ktorou na krajskej súťaži ochotníci z Vidinej vyhrali. 16. júna 1947 sa uskutočnilo divadlo o prenasledovaní prvých kresťanov Quo vadis. Režisérom bol L. Bence a usporiadala ho katolícka mládež za účasti asi tisíc ľudí.

Okrem lásky k divadlu mu divadlo dalo aj celoživotnú lásku. Jedného dňa, keď boli vidinskí

ochotníci vystupovať v Brezničke, zoznámil sa tu s dievčinou Margitou, s ktorou sa aj oženil. Mali spolu dvoch synov.

VYNIKAJÚCI HUDOBNÍK

Referent miestnej osvetovej rady učiteľ Július Strhársky v Správe o hudobnom živote v obci Vidiná dňa 9. marca 1947 napísal:

„Spevokol rím. kat. mládeže vo Vidinej, miešaný, funguje od roku 1920, dirigentom je Ladislav Bence, učiteľ vo Vidinej, nehonorovaný. Vynikajúci hudobník obce je Ladislav Bence, pestuje hudbu na husliach, na klavíri, na organe."

Zo všeobecných prameňov je známe, že *„v medzivojnovom období vznikla známa vidinská kapela, v ktorej pôsobili: Jozef Major a Tibor Macko (husle), Pavol Dišakan (harmonika), Juraj Macko (bubon), Ladislav Bence (klavír) a Ján Miadok (harmonika). Táto skupina hrávala pri rôznych príležitostiach, ako boli bály a zábavy, ale taktiež neodmietli hrať pri studni na „pľaci" v strede dediny."*

POSLEDNÁ ROZLÚČKA

So svojím dirigentom sa prišiel rozlúčiť aj spevácky zbor Ozvena z Lučenca, ktorému venoval tridsať rokov života. Posledné zbohom bolo tiché a dôstojné vyslovené hymnickou piesňou Aká si mi krásna...

ODKAZ PRE NÁS

V dejinách obce je Ladislav Bence výnimočnou osobnosťou. V oblasti hudby a zborového spevu je nedoceneným hudobným velikánom. Človek zásadový, bez kompromisov, veľký pedant s vynikajúcim sluchom. Ako sa vraví: „Čo zobral do ruky, na tom vedel zahrať." To, čo po majstrovi ostalo, je hlboko v nás. Nech spomienky na neho ostanú stále živé. Ďakujeme. S láskou a úctou ... Vidinčania.

Text: Marián Jeleň so spomienkami Emílie Nociarovej a Eleny Rafajovej

O STRÝČKOVI ROZPRÁVA PANI ELENA

U Bencovcov sa často schádzali na návštevu učitelia. Strýčko Laco mal vážnejšiu povahu. Bolo na ňom vidieť, že je pedagóg. Jeho manželka Gitka bola usmievavá, spoločenská, veselá žena, bola hlavou domácnosti. On bol jej ozdobou. Doma mali harmónium a neustále sedel za ním. Keď mal voľnú chvíľu, vyspevoval. U nich doma sa nacvičovali pašie.

Pašie sa spievali bez hudby, boli nacvičené štvorhlasne aj s mužmi. Laco nespieval, len dirigoval. Neznášal, keď niekomu pri speve preskakoval hlas. Spev musel byť perfektne čistý. Krista spieval buď starý báči Rafajove alebo Pauerove, po nich Pavol Melicherčík a mladší. Slúžku spievala Judita Franeková. Pašie sa dlho nacvičovali, ale bolo to niečo nádherné. Vždy si spomeniem, ako to bolo do puntíka nacvičené. Ku všetkému boli spevy. Zbor spieval a bolo to pre nás nádherné. Po strýčkovi prevzal pašie pán Podhora.

Strýčko mal v Amerike sesternicu Oľgu Pivarčiovú. Zakaždým, keď prišla do Vidinej, bývala u Bencov. Od nej dostali nové auto – Volgu. Keďže Lacko bol postavou maličký, na sedadle mal podložené knihy, aby sedel vyššie. V zime naložil do Volgy svojich synov Maťa a Laca aj celý hokejový mančaft a išli po dedinách hrávať hokej (Poznámka redakcie – L. Bence hrával za Hokejový Club Lučenec, v Kronike Lučenca je pri dátume 12. 1. 1947 zaznamenaná zostava hráčov: Léder, Hámor, Galád, Sýkora, Máte, Šáro, Somore, Bence).

Elena Rafajová

MOJE SPOMIENKY NA LADISLAVA BENCE

Pán učiteľ Ladislav Bence ma učil hudobnú teóriu v Ľudovej škole umenia v Lučenci v rokoch 1973-1977. Svoju profesiu ovládal dokonale. Bol veľmi láskavý, ale dôsledný. Záležalo mu na tom, aby sme správne písali noty a mali peknú úpravu v zošitoch. Učil nás správne intonovať, napnúť bránicu pri speve a otvárať ústa. Veľký dôraz kládol na dynamiku pri spievaní. Najradšej som mala, keď sme sa učili o hudobných skladateľoch, ich dielach a on nám púšťal platne, pričom zaujímavo vysvetľoval, čo vyjadruje hudba, ktorú počúvame. Veľa ma naučil, čerpám z toho doteraz.

Ďalším zážitkom bol nácvik pašií na Kvetnú nedeľu v rokoch 1989 až 1991. Nacvičovali sme vyše dvadsiati Vidinčania u nich doma v obývačke. Okrem pašií aj po latinsky „Pueri hebrorum" a „Ó ľude môj". Bol to krásny 4-hlasný spev, až zimomriavky behali po chrbte. Okrem Vidinej sme to spievali aj v Lučenci a Suchej, kde bol vtedy organistom. A na koniec? Bolo mi cťou, že som mohla hrať na jeho pohrebe. Spomínam s vďačnosťou a úctou.

Jana Mikulášová
Miešaný spevácky zbor Ozvena

Pán Bence pôsobil v speváckom zbore Ozvena mnohé roky, či už ako spoludirigent, alebo ako hlavný dirigent. Mnohí zo spevákov, ktorí ešte dnes spievajú v zbore si na neho s láskou spomínajú ako pán Lelek, Boľoš, pani Gyenesová, Supauerová a mnohé ďalšie speváčky. Bol to milý, dobrý, veselý človek, nekonfliktný. Dokázal zbor vyburcovať do vynikajúcich výkonov. Bol mimoriadne hudobne nadaný človek, ktorý svoje vedomosti vkladal do práce so zborom. Niektoré ho zažili aj ako pedagóga a aj zbormajstra na Strednej pedagogickej škole. Ja si ho pamätám ešte z detských čias, keď učil hudobnú náuku na Ľudovej škole umenia. Veľa sme spievali a mne to do budúceho života aj povolania veľa dalo. Naposledy sa s ním zbor stretol pri jeho okrúhlych narodeninách, kde sme mu našim spevom spríjemnili večer.

text pod foto.

Na malú dedinu bolo dosť remeselníkov

Profesor Ján Kottman vo svojich spomienkach z detstva, približne v rokoch 1935 – 1950, nám podrobne opísal niekdajšie remeslá i majstrov, ktorí ich vykonávali a ktorých poznala celá dedina. Zvyšné remeslá a povolania boli doplnené z rozprávania živých pamätníkov obce (Alžbeta Kamenská, Emília Nociarová, Ján Kotman - Doboš). Sú vzácnym dedičstvom našej obce pre nás aj pre budúce generácie.

KAŠTIEĽ

hospodár panského majetku: páter Ignác Škrobánek
hájnik na panskom majetku: Ján Tarabus
kováč: brat Dominik Kalázi
stolár: brat Metod Sloboda
záhradníci: brat Ignác Pacák, brat Tiburcius Kaputa, brat Róchus Weichwald, Jozef Vojtek
panský kočiš: Pali – báči Helenčík
kuchárka: Maria Majorová
chyžná: Margita Kojnoková, Karolína Barinecová (Linka néni)

DEDINA

„Tešili sme sa, ak sa práve nemlelo. Vo vode stekajúcej šikmým betónovým žľabom Zungóvika sa krásne po zadku kĺzalo, príjemné bolo nechať sa bičovať silným prúdom pod žľabom, alebo sa posadiť pod oblúk letiacej vody. Mlynára Pauera si najlepšie vybavujem ako od hlavy po päty zamúčeného starého pána... Dedinčania chodili mlieť múku a šrot i do Tomášoviec a k Červenákovi do Lučenca."

Ján Kottman – Júdove – Cesta domov

roľníci (s pôdou okolo 10 ha) a zároveň povozníci: Kottmanovci – Dobošovci, Bencovci, Melicherčíkovci, Rafajovci
mlynári: Pauer a synovia – Jozef, Jaroslav
kováči: Ján Kottman – Bačkor, báči Černák
obuvníci: Ondrej Macko – Petian, Peter Klimo

„Uprostred dediny, pri hradskej, ani nie sto metrov od miesta, kde z hradskej odbočuje cesta na Kertalát, bola vyhňa. V prednej časti budovy bol z dvoch strán otvorený priestor pre podkúvanie koní. Z neho bol vchod do kováčskej dielne... V ohni sa zohrieval pás železa k výrobe podkovy. Majster ho občas kováčskymi kliešťami povytiahol, aby sa presvedčil, či je už do žlto-červena rozžeravené. Ak začala prevládať žltá farba, v kliešťach ho preniesol na nákovu a za asistencie pomocníka, ktorý mu pomáhal s ťažkým kladivom, vyformoval najprv polovicu podkovy. ***Sám pracoval s ľahším kladivom, ktoré po chvíľach nechal voľne dopadnúť na nákovu, čo bolo pre pomocníka signálom, aby prestal udierať.****"*

Ján Kottman – Júdove – Cesta domov

stolári: Pavol Macko – Bumbík, Ján Galád
murári: Pavel Mojžiš, Andriš Pupala
výrobca váľkov: Fero Koky
tesári: Ondrej Bakša, Ján Haško – Blcha
kolár: Ján Mojžiš – Mäsiarik
krajčíri: Horváthovci, Pučkovica
hodinári: Mišo Nemý, Jóži-báči Major

„Peter Klimo na Kertaláte... mal v policiach naskladané drevené obuvnícke kopytá rôznej veľkosti, plachty remeňa na nové topánky, silnú kožu na podrážky, škatuľky s podkovkami, „pliaškami", drevenými i kovovými klincami, nože a rašple, topánky čakajúce na opravu i opravené. Pri okne stál obuvnícky šijací stroj. Pán majster bol tichý, veľmi málovravný človek, ale remeselník ako sa patrí."

Ján Kottman – Júdove – Cesta domov

na železnici – rušňovodiči: Jani-báči Kalamár, Pavel Končoš
výpravcovia na tomášovskej stanici: Ján Mojžiš, Michal Bumbík – Holdoši
predajca lístkov: Pavel Kottman – Pubeš
obchodníci: Mackovci – Meľovci, Schwarzovci, Ján Kottman, Pavol Barna – Bryndziar
krčmári, hostinskí: Mackovci – Meľovci, Ján Imrovič
holiči: Pavel Bútor – Bíbic, Mišo Nemý
hasiči: Július Hilger, Pavel Benčok
obecný hlásnik: Ján Bútor

NÁVRATY

O HASIČOCH, DIVADLE, ZÁBAVÁCH

ZAČIATKY DOBROVOĽNEJ POŽIARNEJ OCHRANY

Dobrovoľní hasiči združení v Základnej organizácii Zväzu požiarnej ochrany (ZO ZPO) boli v čase svojho pôsobenia, približne v rokoch 1980 – 2000, samostatnou jednotkou, ktorá organizovala spoločenský život v obci. Vo Vidinej nebolo domu, kde by nebol hasič. Zbor mal vyše sto členov. Vlani v júni sa na terase známeho pohostinstva na Ulici 9. mája stretli niektorí bývalí jeho členovia, aby sa porozprávali a zaspomínali si.

V nedeľu chodievali hasiči trénovať na ihrisko. Keď zapli striekačku, bolo ju počuť široko-ďaleko. Zhŕklo sa tam množstvo mladých ľudí a každý si to chcel skúsiť: *„Aj ja chcem, aj ja..." Pre veľký záujem nastal problém dať ľudí dokopy a zaradiť ich do družstiev. Ale nejako sa to vyriešilo. Keď sa išlo na súťaž, a všetci vyliezli z autobusu, niekdajší okresný tajomník hasičov, Janko Kepeňa, sa prekvapene opýtal: „Ako ja teraz budem vedieť, kto do ktorého družstva patrí?"*

V Opatovej súťažili požiarnicke družstvá. Nechýbali ani Vidinčania. Vďaka **cestovaniu v bojových podmienkach** si to pamätajú dodnes. Išlo sa na nákladnom aute, vetrieske (V3S), sedelo sa ako na vojne: na korbe, na dvoch laviciach, bez plachty a poriadne to natriasalo.

Medzi družstvami vládla počas súťaže veľká rivalita. Naši v každej kategórii skoro vždy skončili prví alebo druhí, napriek tomu, že im zakaždým niečo chýbalo. V prvom období ešte mali nejakú výstroj, potom to už bolo horšie. Napríklad mali pokazený stroj (asi hasičskú striekačku) a prosili kamarátov, aby im požičali. Tak sa aj stalo. A keď Vidinčania skončili v súťaži prví, konkurenti vraveli, že im už nikdy nepožičajú**,** lebože **na požičanom Vidinčania vždy vyhrajú.**

V dedine sa nacvičovalo na ihrisku. Keď bolo treba pokosiť, chlapi pokosili a ženy pohrabali. Po veľkej búrke sa najprv pozbierali konáre, a až potom sa nacvičovalo. Po tréningu išli mladí na kofolu. Ako tak poli-

hovali na trávniku pri obchode a popíjali kofolu, robili si z hocičoho srandu, šaškovali, niektorý z nich povedal*: **„Keď vieme robiť takéto veci, mohli by sme skúsiť aj divadlo a ísť v** šľapajách **starších divadelníkov.“***

HASIČI VRAJ BOLI PRIEKOPNÍCI VO VŠETKOM

A aký predvídavý nos mali na akcie, kde sa dalo zarobiť! Dobre sa zarábalo na dedinských zábavách. Toľko ľudí na ne chodilo, že aj sálu zvnútra „roztláčali“. Podobne to bolo aj s motoristickými burzami. Prvá sa uskutočnila na zimnom štadióne v Lučenci. O jedenástej hodine prišli organizátorov upozorniť policajti, aby niečo urobili, lebo nie je umožnený prejazd na priehradu. Všetko bolo zaplnené autami. Taká bola návštevnosť! A koľko párkov museli uvariť, piva a vína načapovať a ešte dozerať, aby všetci poctivo zaplatili vstupné. Burzy sa robievali aj na Námestí republiky, aj pred Novokerom. Hasiči z nich profitovali. Ale nebolo to len o zárobku. Ak chceli niečo dosiahnuť, museli sa obracať. Vymyslieť akciu, zapojiť do toho všetkých a urobiť maximum, aby sa vec podarilo dotiahnuť až do konca.

Prevratná metóda nasávania. Vidinskí hasiči išli autobusom na celoštátnu súťaž do Martina. Tam vysnorili, ako sa dá iným spôsobom nasávať voda do striekačky, než ako to dovtedy robili. A keď to doma predviedli, nikto nechápal, čo tí Vidinčania robia. Ani porotcovia nechápali. V tom čase to praktizovali profesionáli. Medzi dobrovoľníkmi to nikto nepoznal. Vidinčania doniesli danú metódu do nášho regiónu. Metóda je založená na spôsob spojenej nádoby. Hadice sa spoja dokopy a konce sa strčia do nádrže s vodou. Jeden koniec sa vytiahne hore, zatiaľ čo ten druhý koniec, s košom a guľovým ventilom, sa uzavrie. Sacia hadica je naplnená vodou, preklopí sa a priblíži k stroju. Následne začne striekať voda. Starý spôsob bol taký, že sa pospájali hadice, kôš sa dal do vody a prácnym spôsobom - vývevou sa vysával vzduch v sacej hadici, a kým sa nevysal vzduch, voda neprišla. Keď náhodou niekto zle spojil hadice, tak ťahal vzduch a voda nešla. Nová metóda bola prevratná.

DIVADLO V OBDOBÍ REŽISÉRA JÁNA PAVKOVČEKA

Začalo to pri pive. Stretol sa Milan Kaplán s Jánom Pavkovčekom. Obaja si povedali, že vo Vidinej idú robiť kultúru. Vytipovali si mladých z celej dediny, zvolali ich a opýtali sa, či by chceli robiť divadlo. Záujemcovia sa našli.

„Ideme, lebo hrá suseda“. Nacvičovať sa začalo v jeseni. Na Vianoce okolo 26. decembra doobeda bola predpremiéra, poobede o tretej premiéra a večer zábava. Všetko robili hasiči. Divadlo, zábavu aj upratovanie. Dva dni dopredu sa kúrilo, a aj tak bolo zima. Ale keď už začali hrať, prestalo byť zima. Ľudia išli do divadla. Keď aj z rodiny nikto nehral, susedia boli zvedaví na toho svojho, aký výkon podá. **Povedali si:** *„Ideme, lebo hrá suseda. Že či to naozaj vie hrať?“*

Prvé vystúpenie. Keď sa Vidinčania chystali po prvýkrát vystúpiť, režisér Pavkovček sa veľmi nervózne prechádzal a zakaždým nazeral za oponu, či dakto príde. Sála sa nezaplňovala a on stále chodil pozerať za oponu. Potom hľadel na hercov a oni meravo mlčali. Jano už nevydržal a hovorí: *Milan, veď tá sála je prázdna!“* Nervózni odišli na pohárik. Predstavenie už-už malo začať. A keď sa opona otvorila, ...hľadisko bolo plné.

Začiatky boli ťažké. Bolo po Vianociach - možno v januári a zima bola tuhá. Išlo sa do Haliče. Autobus v tom čase nebol, a tak sa vypomáhalo družstevným plaťákom. Kulisy a všetko ostatné sa viezli na traktore – plaťáku **a účinkujúci sa viezli za nimi dvomi, tromi osobnými autami. Podobne sa chodilo aj do Veľkej Vsi. Hrali tam predstavenie** *Kuchárky z Ovseného* – veľmi vydarená divadelná hra. Mala dej i spád. Ďalšie divadlo - *Príhoda s metérom,* bolo ťažké a náročné. Bolo treba rozmýšľať, zamyslieť sa a sledovať dej. To všetko sa vyžadovalo od ochotníkov, aby sa posunuli ďalej.

Splachovanie záchoda. Pre jednu divadelnú scénu sa nahrávalo splachovanie záchoda. Jano hovorí Milanovi: *„To nie je dobré spláchnutie. Ten záchod musí na konci spláchnutia drgnúť.“* A tak sa do nemoty splachovalo...

Úspech na súťaži. Dňa 24. apríla 1982 sa v Poltári konala divadelná súťaž *„Poltárska jar“.* Zúčastnilo sa jej niekoľko ochotníckych súborov. Víťazom sa stal súbor Škorec z Vidinej, a navyše, ako jediný získal aj ocenenie za najlepší herecký výkon vo svojom prvom nacvičenom divadle *„Kuchárky z Ovseného“.*

ZÁBAVY, NA KTORÉ SA NEZABÚDA

V 80. a 90. rokoch spomedzi kultúrnych podujatí na dedine boli najobľúbenejšie zábavy. Konali sa v kultúrnom dome, od sobotňajšieho popoludnia do neskorej noci. S úsmevom sa spomínalo, že keď bola vo Vidinej zábava, bolo na nej pár takých mládencov, ktorí sa „museli“ biť. **Ani by sa im nerátalo, keby sa nepobili. Už-už mala prísť „kontrola“, preto kričali na bitkárov:** *„Nebite sa, za chvíľu prídu... (policajti).“* Tak sa za chvíľu prestali biť a boli hneď kamaráti. A keď sa raz nemali s kým biť, tak sa horný koniec bil s dolným.

Podobne to bolo aj v iných dedinách. Napr. na zábave v Starej Haliči zavolali Vidinčanov von. A zbili ich. Keď sa ich opýtali, za čo, odpovedali: *„Zato , že ste z Vidinej.“* Bolo im jedno, koho bili. Podstatné bolo, aby sa bili.

Na výbore ZO ZPO sa dohodli, že sálu kultúrneho domu budú upratovať hneď po skončení zábavy. V praxi to vyzeralo takto: V nedeľu ráno o štvrtej bolo po zábave, a kým sa neporiadilo, domov nikto nešiel. Slnko už pomaly vychádzalo, už aj tetky kráčali do kostola, a tak tí, čo riadili, vyčkávali na schodoch, kým prejdú aj ostatní. Až potom sa roztratili. **Ale sála bola vyriadená ako zrkadlo.**

S nostalgiou sa tiež spomínalo na chvíle, keď sa po zábave pozametalo a riadenie sa skončilo. Unavení, ale s pocitom dobre vykonanej práce si upratovači sadli do kumbálu na varené víno. Naberačkou ho dopíjali**. Vždy si takto spolu sadli a vždy zostalo niečo na dopíjanie. Č**as plynie, spomienky zostávajú, ale prežité roky sa už nikdy nenavrátia.

Text: Marián Jeleň, zo spomienok Milana Kaplána, Anny Kaplánovej, Drahomíry Kucekovej a Evy Pavkovčekovej

SODB 2±21 SČÍTANIE OBYVATEĽOV, DOMOV A BYTOV

Z dejín našej obce poznáme množstvo údajov o evidencii obyvateľov. Najstarším je **portálny súpis Novohradskej stolice z roku 1549**, v ktorom sa uvádza 5 obývaných usadlostí Benedikta Luku, prvého známeho zemepána Vidinej. Druhým v poradí je **zoznam vidinských daňových poplatníkov tureckého (Sečianskeho) sandžaku z roku 1554**. V zozname sú uvedené mená dospelých mužských obyvateľov. Celým menom, teda krstným menom a priezviskom, sa uvádzali len hlavy rodín. Ostatní – dospelí bratia, synovia, zaťovia, sluhovia, len krstnými menami. Mená žien sa neuvádzali. Turci vyberali rôzne poplatky. Napr. porta bola daňovou jednotkou, označujúcou bránu, cez ktorú mohol do dvora prejsť naložený voz. Mnoho rodín stavalo svoje obydlia s jednou spoločnou bránou. Z toho dôvodu vieme zistiť počet brán (port), nie však počet žijúcich ľudí v dedine. Hrady Fiľakovo a Halič boli obsadené Turkami 40 rokov a turecká nadvláda v Novohrade sa skončila až v roku 1686. Okrem nepriaznivých ekonomických dôsledkov bolo zo Slovenska odvlečených asi 80-tisíc ľudí.

Po vyhnaní Turkov z krajiny nasledovala vlna protihabsburgských stavovských povstaní. Pre krajinu znamenali mimoriadne ťažký dopad. Miestne obyvateľstvo bolo vystavené drancovaniu žoldnierov, hajdúchov, kurucov. Svedčia o tom udalosti ako napr.: vypálenie časti Lučenca vojskami Gabriela Betlena **a poprava 130 osôb na trhovom námestí 3. novembra 1622, strety s cisárskymi vojskami v údolí Ipľa počas 30-ročnej vojny, obsadenie Slovenska od východu po rieku Hron spojenými kuruckými vojskami s podporou Turkov a pod. 12. septembra 1703 sa v Lučenci usadilo 12 kuruckých práporov. Povstaleckú armádu posilnili desiatky miestnych obyvateľov v nádeji, že budú oslobodení od zemepanských povinností.** Mesto od apríla do novembra 1705 zásobovalo armádu potravinami a remeselníckymi výrobkami.

Vizitačný **zápis v matrike z roku 1710 uvádza, že** *„v tomášovskom chotári sa utáborilo na konci vojny mnoho Nemcov. V Lučenci a Haliči ich bolo spolu 5000, ktorí ničili na poli úrodu a obyvateľstvo pred nimi utieklo na dobročské lazy“.* Na žatvu toho istého roku vypukla veľká epidémia cholery. Vo Vidinej jej padlo za obeť 115 ľudí. Pod vplyvom týchto udalostí sa **v tomto období** mnoho ľudí odsťahovalo na Dolnú zem.

Po stavovských povstaniach nastalo v Uhorsku relatívne pokojné obdobie. Na hodnotenie hospodárskej situácie tohto obdobia poslúžia ústredné súpisy z rokov 1715 a 1720. V roku 1715 bolo zaznamenaných vo Vidinej 9 domácností, z toho 6 poddanských a 3 želiarske. Slovenských domácností bolo 6, maďarských 3. Národnosť určovali komisári podľa znenia priezviska. Vo Vidinej v tom čase už stál kaštieľ, ktorý v barokovom štýle z pôvodnej bratríckej pevnôstky prestavali členovia významného šľachtického rodu Forgáčovci (Adam II. Forgá**č** (1663 – 1716). Neskoršia úprava záhradnej fasády kaštieľa odzrkadľuje črty podstatne väčšej historickej dominanty – Haličského zámku. Podľa **súpisu z roku 1720** v dedine žilo už 10 domácností – 5 slovenských, 4 maďarské a 1 nemecká. Obyvateľstvo páslo hovädzí dobytok a ošípané, v poľnohospodárstve sa začali pestovať nové plodiny: zemiaky a kukurica. Z iných zdrojov obživy to boli domácke remeslá, najmä spracovanie dreva a hliny. Veľká pohroma na Vidinú prišla v roku 1740, kedy bola obec zničená veľkým požiarom. Vidiná úplne vyhorela, veľa ľudí zomrelo.

Významným medzníkom v polovici 18. storočia bolo zavedenie **urbariálneho patentu** panovníčky Márie Terézie, ktorý znamenal súpis poddanského majetku a jednotnú úpravu vzťahov medzi zemepánom a poddanými. Vo Vidinej bol spísaný 27. júna 1771. Majiteľ obce, Pavol Vattay, praktizoval majerské hospodárenie založené na robotovaní a odvádzaní desiatku v podobe naturálií. Urbár spomína aj privyrábanie si Vidinčanov **v Lučenci, kde ponúkali svoju prácu a výrobky. Početnejšia vrstva remeselníkov prevádzkovala v meste okolo 200 remeselníckych dielní. Najfrekventovanejším remeslom bolo čižmárstvo (asi tretina remeselníkov), potom** halenárstvo, obuvníctvo, hrnčiarstvo, kožušníctvo, súkenníctvo, krajčírstvo, remenárstvo, klobučníctvo, gombičkárstvo a farbiarstvo. **V druhej polovici 18. storočia dochádza k rozvoju manufaktúrnej výroby a vyčleneniu novej spoločenskej vrstvy. Z okolitých obcí mnohí námez**dní robotníci začínajú pracovať v Lučenci alebo v blízkej Haliči, kde gróf Ján Forgáč v roku 1867 založil manufaktúru na súkno, prvú na Slovensku, v ktorej sa spracovávala ovčia vlna.

V roku 1814 mala Vidiná 270 obyvateľov evanjelického vierovyznania. Počet katolíkov sa neuvádza, predpokladá sa ich do 50. V roku 1826 je vlastníkom Vidinej Ondrej Kubínyi. Jeho otec Gašpar Kubínyi sa oženil so Zuzanou Vattay **a týmto sobášom prešli** vattayovské majetky do vlastníctva Kubínyiovcov. Roku 1873 obyvateľstvo mnohých dedín Novohradu zdecimovala veľká epidémia cholery. Neobišla ani Vidinú. V druhej polovici 19. storočia, po Rakúsko – Uhorskom vyrovnaní prechádza Lučenec mohutnou industrializáciou, čo malo podstatný vplyv na ďalší vývoj obce. Pracovné príležitosti v rôznych odvetviach priemyslu ponúkali napr.: garbiareň, smaltovne továrnikov Sternlichta **a Juraja** Rakottyayho, továrne na výrobu poľnohospodárskych strojov, umelých hnojív, zlievareň, tehelňa, parný mlyn, vlnársky závod na jemné súkno v Opatovej... Pre túto súkenku pracovala aj práčovňa vlny vo Vidinej.

Podnikateľ Tivadar Zimmermann tu v roku 1870 kúpil starý jednokolesový potočný mlyn a prestaval ho na **priemyselnú práčovňu vlny.** Energiu zabezpečoval stroj Lucz H. použiteľný na parnú i vodnú energiu. V továrničke boli dve pracie kade so strojom, jeden sušiaci stroj, centrifúga – sušič (6HP). **Za dvanásť hodín** tu preprali 20 – 24 q chrbtovej, 45 – 50 q bočnej vlny, schopnej hneď na farbenie. Vo fabrike pracovali zaučení vidinskí **Židia a drobní nádenníci z radov domácich roľníkov.** Továreň zanikla koncom 19. storočia. V období fungovania práčovne bol veľmi rozšírený chov merinových oviec. Na asbóthovskom majeri v tomto období sa odhaduje ich počet na cca 300 kusov.

25. júna 1890 kúpili kaštieľ a veľkostatok poslední šľachtickí majitelia obce Ján a Hedviga Asbóthovci. V obci bolo evidova-

ných 497 obyvateľov a 65 domov. V katastri obce ešte jestvovali: tehelňa, ktorú spravoval vidinský kaštieľ, pivovar v rokoch 1894 – 1903 a mlyn. Vysokú úroveň na veľkostatku dosahovalo poľnohospodárstvo. Okrem obilia a poľnohospodárskych plodín sa pestoval aj vinič. Roku 1910 žije v dedine už 593 ľudí v 88 domoch. Vybudovali sa nové ulice. Pomohla tomu aj parcelácia asbóthovských pozemkov Kertalát **a Holdy na výstavbu nových domov.** Kaštieľ neskôr prebral úlohu misijného domu. Počet chovancov narastal, preto Asbóthovci vybudovali na Bolontove hospodárstvo ako potravinovú základňu aj s ubytovaním pre pracujúcich nádenníkov. **V minulosti tu vládol čulý spoločenský život. Dnes je** Bolontov **oázou ticha a pokoja.**

Ďalšími významnými udalosťami, ktoré ovplyvnili život v obci boli: 1. svetová vojna, z ktorej sa nevrátilo 13 mladých mužov, pripojenie Lučenca k Maďarsku (viedenská arbitráž), týmto sa Vidiná stala pohraničnou obcou a občania dediny si museli hľadať prácu na slovenskom území, najbližšie v Lovinobani. Oslobodzovacie boje 2. sv. vojny, ktoré prechádzali cez našu obec, si tiež vyžiadali niekoľko obetí.

Obec rástla a menila svoju tvár aj v nasledujúcich etapách. Z novšieho obdobia spomenieme postavenie základnej školy (dokončenie v r. 1977), plynofikáciu obce (90. roky), kanalizáciu (hlavné vetvy po r. 2000.) V súčasnosti sa obec obnovuje a zveľaďuje, o čom svedčí napr. revitalizácia námestia, rekonštrukcia materskej školy, rozšírenie športového areálu, individuálna bytová výstavba na Exnárovej ulici, novopostavená bytovka, atď. **Ľudia, ktorí sa rozhodnú spojiť svoj život so životom obce majú vytvorené veľmi dobré podmienky. V posledných rokoch prejavujú záujem o Vidinú najmä mladé rodiny. Preto im a zároveň aj všetkým ostatným, ktorí vo Vidinej žijú, bývajú a nemajú tu trvalý pobyt, je adresovaná naliehavá výzva, aby pomohli vytvárať** našej obci spoločnú krajšiu budúcnosť.

Text: Marián Jeleň

Literatúra: Školská kronika obce Vidiná
Culka D. a kol. Vidiná 1335-2005, 670. výročie prvej písomnej zmienky obce, Lučenec: PS -LINE, 2005, 117 s.
Drenko J. : Pramene k dejinám priemyslu Lučenca. LC: RS POK 2010, s.33

Rok	Počet obyvateľov	Počet domov / bytov	Poznámka
1554	8 daňových poplatníkov		poplatok od 8 brán
1709	150 poplatníkov nad 18 r.		3 sluhovia
1715	9 domácností		6 poddanských, 3 želiarske 6 slovenských, 3 maďarské
1720	10 domácností		5 slov., 4 maď., 1 nemecká
1785	327 (63 rodín)	43	10 neprítomní, 5 cudzinci, muži 173, ženy 154, šľachtici 14, mešťan 1, sedliaci 26, ich dedičia 16, želiari 19, iní 15, vyslúžilý vojak 1, deti 61
1814	270 evanjelikov		počet katolíkov sa neuvádza
1869	344		
1880	374	55	Slováci 308, Maďari 46
1890	388	66	
1900	497	65	
1910	593	88	poľnohospodárstvo 253 ľudí, remeslá 127, z toho smaltovne a huty 111, železnica 4, pradiarstvo a tkáčstvo 2, krajčírstvo a obuvníctvo 6, stavebníctvo 1, pohostinstvo 3, sluhovia na pánskom 21
1920	473		muži 171, ženy 206, deti 96 evanj. 297, katolíci 167, baptisti 7, židia 2, roľníci 106, robotníci 206, železničiari 11, úradníci 2, ku-
pec 1			
7.12.1930	718		muži 329, ženy 389, Slováci 710, Maďari 2, Nemci 4, iné nár. 2 evanj. 355, katolíci 348, baptisti 9, židia 6
dec. 1938	750		Slováci 717, Česi 8, Moraváci 15, Maďari 7, Nemci 2, Poliak 1
1948	697		
1961	827		
1970	1 110		
3.3.1991	1 669	455 domov (41 neobývaných) 523 bytov (54 neobývaných)	muži 635, ženy 659, deti 375 Slováci 1 630, Maďari 25, Česi 4. Poliaci 3, Nemci 5, Ukrajinci 2 rím.-kat. 848, evanj. 274, kalvíni 3, pravoslávni 1, bez vyznania 177, nezistené
366			
2013	1 842		muži 892, ženy 950
31.12.2018	1 750		Slováci 1 545, Maďari 32, Česi 4, Poliaci 2, Ukrajinci 2, iní a nezistení 145

POZVÁNKA na výročnú členskú schôdzu Klubu dôchodcov vo Vidinej

Oznamujeme svojim členom, aj nádejným novým členom, že výročnú členskú schôdzu uskutočníme dňa 23. júla 2021 o 17. 00 hod v zasadačke kultúrneho domu.
Program: Otvorenie - Kultúrny program - Správa o činnosti - Správa o hospodárení - Návrh činnosti na rok 2021 - Diskusia - Slávnostná večera a voľná zábava - Záver

Tešíme sa na Vás. Výbor KD vo

Levanduľový sirup

Jemne umyjeme 50 g levanduľových vetvičiek aj s kvetmi a porežeme ich na menšie kusy. Dáme variť 3L vody, pridáme levanduľu, 3 nakrájané citróny a 3 ks celej škorice. Všetko varíme 15 minút. Potom necháme zmes lúhovať 24 hodín. Scedíme, pridáme 2,5 kg cukru a necháme prevrieť. Ešte teplý sirup plníme do suchých fliaš. Pretože levanduľa má upokojujúce účinky na ľudský organizmus, je tento sirup vhodný pre deti aj dospelých.

Za recept ďakujeme pani Elene Haškovej.

redakcia

Vidinské noviny - občasník. Vydáva Obecný úrad vo Vidinej, zdarma. Zaregistrované na MK SR pod číslom EV 2435/08, číslo:ISSN 1339-5327. IČO: 00649031. DIČ: 2021178852. Adresa vydavateľa: Športová č. 1, 985 59 Vidiná. Telefón: 047/4370102. Fax: 047/4511524. E-mail: vidinskenoviny@azet.sk. Web: www.vidina.sk Komisia pre tvorbu a vydávanie Vidinských novín: Ing. Marián Jeleň, predseda, Mgr. art. Miroslav Janšto, Bc. Anna Jeleňová, Ing. Ivana Rubintová, Mgr. Eva Vilhanová, Mgr. Marcela Janštová. Distribúcia do domácností obce Vidiná. Tlač: RENO. Grafika: Mgr. art. Peter Kollár. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.